

Bilaga 3 – Ordlista

Del 1 VA-översikt

Detta projekt har medfinansierats genom statsstöd till lokala vattenvårdsprojekt förmedlat av Länsstyrelsen i Kronoberg.

Postadress
Box 74
28522 Markaryd

Besöksadress
Drottninggatan 11
285 31 Markaryd

Telefon
0433 – 72 000

Webb / E-post
www.markaryd.se
info@markaryd.se

Organisations nr.
212000-0654

Giro
Plusgiro: 348 24-3
Bankgiro: 279-5706

1. Ordlista

ABVA – Allmänna bestämmelser för användare av en kommuns allmänna vatten- och avloppsanläggning. Fastställs i varje kommun. Vad som ska ingå i ABVA regleras i lagen om allmänna vattentjänster och bestämmelserna beslutas i kommunfullmäktige.

Allmän VA-anläggning – en VA-anläggning där kommunen tillhandahåller vattentjänster enligt lagen om allmänna vattentjänster. En allmän VA-anläggning ägs av VA-kollektivet. En VA-anläggningen kan exempelvis vara ett vattenverk, ett reningsverk, en dagvattendamm eller ledningssystemet.

Anläggningsavgift – Engångsavgift för inkoppling till allmänt dricksvatten, spillvatten respektive dagvatten. Avgiften baseras på byggnader, fastighetens storlek och nytta. När en fastighet ligger inom ett verksamhetsområde måste fastighetsägaren betala en avgift oavsett om vattentjänsten används eller inte.

Avloppsvatten – Gemensamt namn för spillvatten, dagvatten och dränvatten. Miljöbalken 9 kap 2 § definierar följande:

Med avloppsvatten avses:

1. spillvatten eller annan flytande orenlighet,
2. vatten som använts för kylning,
3. vatten som avleds för sådan avvattning av mark inom detaljplan som inte görs för en viss eller vissa fastigheters räkning, eller
4. vatten som avleds för avvattning av en begravningsplats.

Avrinningsområde – landområde som avvattnas till ett vattendrag, sjö eller kustområde. Avrinningsområdet, det vill säga landytan, kan vara olika stort beroende på om man studerar en mindre bäck eller en större å eller sjö.

Behovsbedömning – en bedömning av behovet av allmän VA-försörjning enligt § 6 i lagen om allmänna vattentjänster, med avseende att de enskilda anläggningarna kan orsaka risk för människors hälsa och/eller miljön.

Bräddavlopp – Anordning för att avlasta ledningssystem för spillvatten när det blir för mycket vatten i dem. Vatten från ledningssystemet bräddas till en annan ledning, direkt ut i ett vattendrag eller upp på markytan.

Dagvatten – Ytligt avrinnande vatten från tätorter vid regn eller smältvatten.

Dagvattenhantering – beskriver hur dagvattnet på en yta planeras att omhändertas för att fördröjas och/eller renas.

Dagvattenplan/Dagvattenpolicy/Dagvattenstrategi – Planerings och beslutsunderlag för att förtydliga och effektivisera arbetet med dagvatten i samhällsplaneringen och i VA-planeringen. Det kan innehålla riktlinjer och ställningstaganden gällande dagvatten i samhällsplaneringen och kommunens långsiktiga mål och strategi för dagvattenhantering.

Dricksvatten – behandlat sötvatten som är avsett för livsmedelsyfte och uppfyller livsmedelsverkets krav om livsmedelskvalitet.

Dränvatten – Vatten från dränering av byggnader eller mark. Dränvatten från äldre bostadsområden avleds ofta i spillvattenledningarna till reningsverket. I nyare områden avleds det vid behov i dagvattenledningarna.

Duplikatsystem – Separata avloppssystem med två ledningar där spillvattnet avleds i den ena och dag- och dränvattnet i den andra.

Ekologisk status – bedömning av den ekologiska statusen i vattenmiljön. Den ekologiska statusen mäts i många parametrar, kvaliteten på växt- och djurarter (biologiska kvalitetsfaktorer), fysikaliska-kemiska och hydromorfologiska kvalitetsfaktorer. Länsstyrelsen genomför en uppdatering av den ekologiska statusen en gång var sjätte år.

Enskilda avlopp – små avloppsanläggningar för enskilda fastigheter som inte är kopplade till kommunalt VA.

Enskild dricksvattenanläggning – hushåll eller verksamheter som har egen brunn för dricksvattenförsörjning.

EU:s ramdirektiv för vatten (vattendirektivet) – det EU-direktiv som beskriver vilka miljökvalitetsnormer för vatten som ska följas i EU-länders vattenförekomster.

Exploatering – att använda en resurs, till exempel mark för bebyggelse eller vatten för kraft.

Fördröjningsmagasin – Ett magasin för tillfällig fördröjning av avrinnande dagvatten med syfte att minska det hastiga flödesförloppet i exempelvis en dagvattenledning för att minska risken för inverkan på vattendrag, dikningsföretag eller översvämningar nedströms magasinet.

Förnyelseplan – Plan som beskriver förnyelsetakten för VA-ledningsnätet. Kan också beskriva behovet av nya överföringsledningar.

Förnyelsetakt – längd på ledningar som förnyas i förhållande till ledningsnätets totala längd.

Gemensamhetsanläggning – Anläggning för avloppsrening eller dricksvattenförsörjning för fler fastigheter men som inte tillhör det allmänna VA kollektivet som kommunen är ansvarig för. En gemensamhetsanläggning bildas vid en lantmåteriförrättning med stöd av anläggningslagen. Anläggningen tillhör de fastigheter som samverkar och påverkas därför inte om dessa byter ägare. Gemensamhetsanläggningen förvaltas ofta av en samfällighetsförening, där de deltagande fastigheternas ägare är medlemmar.

Grundvatten – Det vatten som finns i markens porsystem och vars portryck är högre än eller lika med ett. Kan också uttryckas som det vatten som finns i den mättade zonen i marken, alltså från den nivå där alla markens porer är vattenfyllda och nedåt.

HACCP - standardiserad arbetsmetod för systematisk bedömning, kartläggning och kontroll av faror inom livsmedelsproduktionen och är ett krav som ställd på alla företag som hanterar livsmedel inom den Europeiska unionen (EU), inom VA finns krav för dricksvattenproduktion.

Havs- och vattenmyndigheten – en statlig myndighet med ansvar för förvaltning av hav, sjöar och vattendrag.

Hydromorfologi – förhållandena i ett vatten gällande morfologi, kontinuitet, flödesdynamik, volymer etc. Ett vattendrags flöde, lutning, storlek och kringliggande geologi påverkar vilka livsmiljöer som kan finnas i vattendraget men också dess tendens till översvämningar och flödesvariationer. Lagans hydromorfologi är kraftigt påverkat av utbyggnaden av vattenkraft.

Kemisk status – bedömning av förekomsten av 33 prioriterade förorenande ämnen plus 8 andra substanser redovisade i EU-direktivet 2008/105/EG.

Klimat – genomsnittliga fysiska förhållanden i atmosfären, till exempel temperatur, nederbörd, vind etc.

Klimatförändring – hur klimatet förändras över tid och/eller rum.

Klimatanpassning – hur samhällsutvecklingen anpassas för att räkna med förväntade klimatförändringar.

Klimatanpassningsplan – plan som beskriver kommunövergripande hur utmaningar med klimatförändringar ska hanteras och vilka anpassningar som krävs.

Kombinerat system – Avloppssystem där dagvatten och spillvatten avleds i en gemensam ledning.

Kvantitativ status – En bedömning om en grundvattentäkts tillrinning och uttag är i balans. Beskriver påverkan på nyttjandet av grundvattenförekomsten för dricksvattenuttag är för stort eller om det är långsiktigt hållbart.

LAV – Lagen om allmänna vattentjänster (2006:412).

Markbädd – infiltrationsanläggning för rening av spillvatten, en typ av avloppsanläggning som oftast finns för enskilda eller ett fåtal hushåll.

Miljöbalken – den del i den svenska lagtexten som åsyftar att främja en hållbar utveckling för nuvarande och kommande generationer.

Miljökontroll – uppföljning av miljökrav ställda vid upphandling eller beställning.

Miljö kvalitetsnorm (MKN) – ett juridiskt styrmedel som beskriver den högsta eller lägsta tillåtna halten av ett ämne i miljön. Alla aktörer ska sträva efter att MKN följs. MKN för vatten innebär att både ekologisk och kemisk status ska vara god. För grundvatten ska kemisk och kvantitativ status vara god.

Miljömål – 16 nationella mål beslutade av Sveriges riksdag som vägvisare för miljöarbetet.

Nedströms – områden längre ner i ett avrinningsområde. Även så kallade recipientområden.

Näringsämnen – ämnen som behövs för funktionen av organismer. Inom miljöarbetet brukar termen användas synonymt med gödningsämnen eller kväve, fosfor och kalium.

Nöd vattenplan – beredskapsplan för hantering och prioritering av vattenförsörjning vid krissituationer. Beskriver hur man ska prioritera mellan de mest nödställda medborgarna/verksamheterna.

Plan- och bygglagen – lagtext som beskriver bestämmelser gällande planläggningar av mark, vatten samt om byggande. Reglerar detaljplaneläggning, översiktsplanering och bygglovshantering.

Provtagningsprogram – ett program för hur ofta och vilken typ av prover som ska tas i ett vatten. Programmen ingår ofta i egenkontroll för verksamheter, dricksvattenanläggningar eller åtgärdsprogram.

Påverkanskälla – verksamheter, områden eller andra vatten som ger upphov till föroreningar, övergödning eller annan miljöpåverkan.

Recipient – ett vattendrag, hav eller sjö som tar emot dagvatten och renat avloppsvatten.

Reservvattenplan – plan som beskriver hur kommunen ska förses med dricksvatten genom alternativ produktion på permanent eller medellång sikt då den normala produktionen av någon anledning slås ut.

REVAQ – certifieringssystem för minskat flöde av farliga ämnen till reningsverk, hållbar återföring av växtnäring, samt riskhantering av detta.

Sammanhållen bebyggelse – Bebyggelse på tomter som gränsar till varandra eller skiljs åt av endast en väg, gata eller parkmark.

Separatsystem – Separat system med rörledning för spillvatten samt rännsten, dike eller lokalt omhändertagande för dagvatten. Skillnaden mot duplikatsystem är alltså att dagvattnet inte avleds i en ledning när begreppet separatsystem används.

Separerade system – Samlingsbegrepp för duplikatsystem och separatsystem. Alltså att spillvatten och dagvatten rinner skilda från varandra.

Servisledning – Anslutningsledning mellan fastighet och allmän VA-huvudledning.

Självfall – vattnet rinner för att ledningen lutar och behöver inte pumpas.

Skyddsföreskrifter för vattentäkter - anger vilka regler och förutsättningar som råder inom området gällande förbud, anmälningsplikt och tillståndsplikt för aktiviteter och verksamheter inom ett beslutat geografiskt område.

Skyfallskartering – en analys av hur vatten rör sig och samlas i/på marken och vilka områden som är sårbara vid kraftig nederbörd.

Släckvatten - det vatten som har använts vid en insats och är kvar vid och runt brandplatsen.

Spillvatten – Förorenat vatten från hushåll (toalett-, disk-, dusch-, bad- och tvättvatten), industrier, serviceanläggningar och dylikt.

Spillvattenplan – plan för långsiktig hantering av VA-anläggningar för spillvattenhantering, ledningar, pumpstationer och reningsverk. Planen kan ge vägledning till ett ekonomiskt, tekniskt och miljömässigt hållbar utveckling av spillvattensystemet på lång sikt.

Spolplan - plan för att säkerställa att tryckledningar och självfallsledningar inte sätter igen. Igensättning av ledningar kan leda till minskad kapacitet med risk för bräddningar, översvämningar och avbrott på ledningarna.

Tillskottsvatten – Det vatten som ovälkommet smiter in i spillvattenledningar. Kan vara till exempel dagvatten, dränvatten, inläckande grundvatten eller ytvatten. Kallas också ovidkommande vatten.

Tryckledning – en ledning som är ansluten till en pump där vattnet inte kan rinna utan tillförsel av energi.

VA – Förkortning för vatten och avlopp. Används i många olika kombinationer, VA-plan, VA-anläggning, VA-huvudman osv. Om dagvatten ingår i begreppet varierar. Dagvatten kan i vissa fall inkluderas i ordet avloppsvatten och ingår då i uttrycket.

VA-avgift – Avgift som fastighetsägare är skyldiga att betala för anslutning till allmän vatten- och avloppsanläggning. Regleras i lagen om allmänna vattentjänster.

VA-huvudman – ansvar för kommunen som äger och driver allmän VA-anläggning. Beslut av VA-huvudmannen fattas ytterst av kommunfullmäktige.

VA-plan – planeringsunderlag för att ha en effektiv VA-hantering i kommunen.

VA-policy – styrdokument till VA-plan och översiktsplan.

VA-taxa – populärnamn för taxeföreskrifter gällande VA med prisbilaga. Avgift som finansierar den allmänna VA-verksamheten, det vill säga kostnaderna för att producera och distribuera dricksvatten samt transportera och rena avloppsvatten och täcka investeringar i den allmänna VA-anläggningen. VA-taxan beslutas av kommunfullmäktige och utgörs av en anläggningsavgift och en bruksavgift.

Vattendom – fastställer hur vatten får tappas ur en sjö eller tas upp ur en grundvattentäkt.

Vattenförekomst – ett vatten som uppfyller vissa kvantitativa och kvalitativa krav. Begreppet innefattar sjöar, vattendrag, grundvatten och kustvatten. De definieras vidare baserat på ett antal kriterier så som geologi, hydrologi etc. Alla vattenförekomster ska följa MKN.

Vattenförsörjning – tillhandahållande av vatten som är lämpligt för normal hushållsanvändning.

Vattenförsörjningsplan – beskriver var vattenresurser i en kommun finns, hur behoven ser ut samt vilka prioriteringar som finns bland resurserna. En framtidsanalys ingår också.

Vattenskyddsområde - Ett mark- eller vattenområde som ger skydd för en grund- eller ytvattentillgång som utnyttjas eller kan antas komma att utnyttjas som vattentäkt. Områden får av länsstyrelsen eller kommunen enligt 7 kap. 21 § miljöbalken (MB), förklaras som vattenskyddsområde.

Vattentjänster – Tillhandahållande av dricksvatten som är lämpligt för normal hushållsanvändning samt bortledning av spillvatten och dagvatten. Det finns tre olika vattentjänster:

1. Leverera dricksvatten
2. Avleda och rena spillvatten
3. Avleda dagvatten

Vattentjänstplan – plan för hantering av kommunens vattentjänster. Beskriver områden som kräver vattentjänster enligt lagen om allmänna vattentjänster och åtgärder som krävs för att säkerställa de allmänna VA-anläggningarnas funktion vid belastning av stor nederbörd vid skyfall.

Vattentäkt – en vattentäkt är en sjö, vattendrag eller grundvattenkälla där vatten tas till dricksvattenförsörjning.

Verksamhetsområde – Område där vattenförsörjningen och avlopp har ordnats eller ska ordnas med bestämd allmän VA-anläggning enligt lagen om allmänna vattentjänster.

Verksamhetsområde för dagvatten behöver inte sammanfalla med verksamhetsområde för vatten och spillvatten. Inom verksamhetsområde har kommunen rätt att ta ut VA-taxa.

Uppströms – områden högre upp i ett avrinningsområde. Även kallade påverkansområden.

Ytvatten – Vatten som rinner på markytan till exempel i sjöar och vattendrag.

Överföringsledning – viktig huvudledning som transporterar vatten eller avloppsvatten från exempelvis ett samhälle till ett annat.